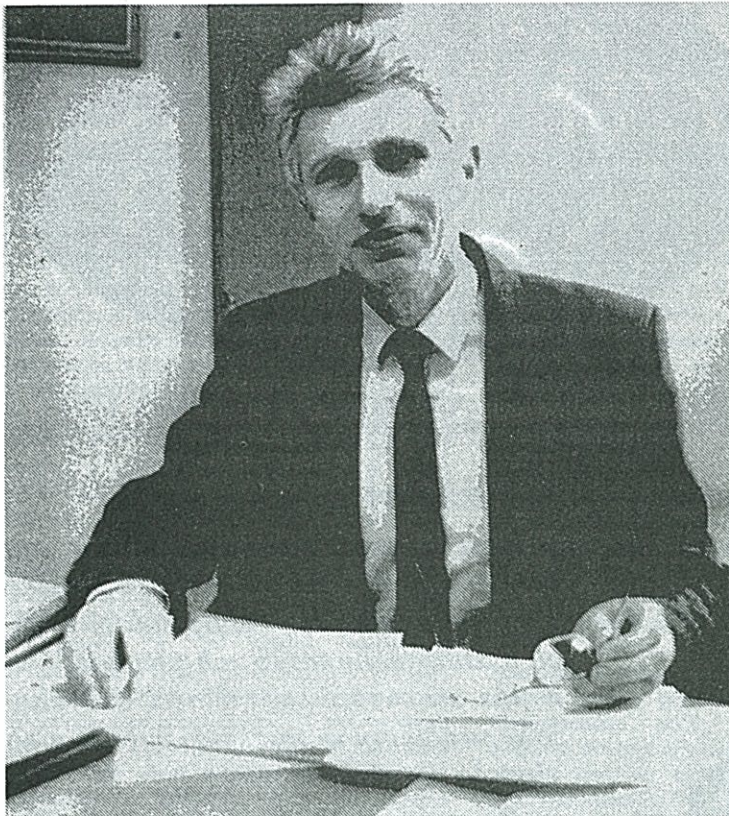

Zvolen nový děkan FS

Radost s pocitem zodpovědnosti

Doc. RNDr. Ing. Jan Vrbka, DrSc.

Foto: Přemysl Janíček

Děkanem Fakulty strojí se na nové tříleté funkční období, které začíná 1. února, stal doc. RNDr. Ing. Jan VRBKA, DrSc. Rozhodl o tom řádnou tajnou volbou akademický senát fakulty ve čtvrtek 9. prosince.

Kandidátů na funkci děkana FS bylo pět (doc. Ambrož, doc. Hlavenka, prof. Kadrnožka, prof. Kocman a doc. Vrbka). Tajná volba proběhla ve dvou kolech (v prvním kole by podle volebního řádu byl děkan zvolen, kdyby získal 2/3 hlasů). Ve druhém kole se hlasovalo již jen

o dvou kandidátech, kteří získali v prvním kole největší počet hlasů, což byli profesor Kocman (13) a docent Vrbka (20).

S počtem 25 získaných hlasů z 42 možných se vítězem tajného hlasování a tedy děkanem fakulty stal docent Vrbka, ředitel Ústavu mechaniky těles.

Když jsem se ho bezprostředně poté, co se dozvěděl, že se stal děkanem fakulty, zeptala na jeho pocity, tak mi řekl: "Na fakultě jsem mnoho let, od roku 1969. Rozhodnutí senátu, tedy vítězství ve volbách, si velice vážím, neberu je jen jako ocenění mých předvolebních aktivit,

ale jako ocenění mé dlouhodobé práce. Cítím velkou radost, ale zároveň si uvědomuji zodpovědnost, která na mě bedra s touto funkcí přijde. Vím, co mě čeká. Období nebude vůbec jednoduché. O nás, naší fakultě, bude rozhodovat především to, jaký zájem budou mít studenti o naši fakultu. Znamená to rozšířit obory, tak abychom odpovídali dnešní době, podporovat mezipředmětové směry, zkrátka výrazně profilovat naši školu."

(mar)

Z programového prohlášení docenta Vrbky

V příštím volebním období bude možné navázat na vše pozitivní (a nebylo toho málo), čeho bylo dosaženo v předchozím období od roku 1989, v oblastech transformace výuky, zavádění nových forem studia, mezipředmětových směrů, mezinárodní spolupráce s cílem postupného vrůstání do celosvětového vzdělávacího systému a rozvoje vědecko-výzkumné činnosti atd.

Pominula doba snadno naplňovaných směrných čísel a předepsaných fixních studijních plánů. Studenti se budou rozhodovat ke studiu na naší fakultě podle toho, co nabízí, jak sleduje moderní vědecké a odborné trendy v oblasti strojírenství, jak spolupracuje se zahraničními školami a institucemi, i jakou má pověst a hodnocení jako pedagogická instituce. U učitelů se bude předpokládat větší flexibilita z hlediska vyučovaných předmětů i schopnost vstřebávat a interpretovat poznatky nových oborů, mnohdy interdisciplinárních. Pro výuku je důležité, aby vycházela z vlastní tvůrčí činnosti učitelů. Z tohoto pohledu tvoří pedagogická, vědecká a odborná činnost jeden celek tak, jak to vidíme na všech uznávaných technických univerzitách ve světě. V oblasti vlastní organizační struktury fakulty by se měla dokončit transformace kateder na ústavy integrující pedagogickou a vědeckou a odbornou činnost.

Do budoucna považuji za velice důležité otevírání se fakulty ve vztahu jak k průmyslovému zázemí, tak široké veřejnosti a prezentaci fakulty jako významné vzdělávací, vědecké, odborné i kulturní instituci. Tato vzájemná interakce přinese mnoho podnětů pro zaměření a činnost fakulty a samozřejmě bude přinášet dobré jméno.

Rektorát informuje

Návrh Sira Lampla na zřízení nadace

Sir Frank Lampl zaslal rektorovi profesoru Ondráčkovi dopis, ve kterém ho informuje o úmyslu zřídit nadaci při VUT.

Z dopisu vyjímáme:

Účel nadace:

Umožnit jednomu studentu (jednomu nebo dvěma, ale ne více než třem) VUT v Brně zájezd do ciziny. Stáž by měla být nejméně na 14 dnů a student by měl mít absolvováno nejméně 2/3 semestrů. Stáž by měla být u stavební, architektonické nebo inženýrské firmy v zahraničí.

Výběr studenta:

Výběrové řízení pro jmenování participanta stanoví rektor osobně. Výběrová komise bude mít nejméně 3 členy. Konečný výběr mezi posledními dvěma uchazeči se uskuteční za přítomnosti rektora. Já bych se ovšem s radostí účastnil konečného řízení osobně, ale není to podmínkou. Navrhuji, aby byla použita tato kritéria:

- 1) Studijní výsledky
- 2) Charakterové vlastnosti - integrita, houževnatost, schopnost jednat s lidmi, prezentace
- 3) Znalost cizí řeči

Jméno nadace:

Pochopitelně bych navrhoval, aby nadace nesla moje jméno nebo jméno mé rodiny. Konečně - připomenout studentům, že z brněnského VUT se lze dopracovat vedoucí pozice v mezinárodním stavebnictví nemůže být na škodu.

Financování nadace:

První příspěvek nadaci bude můj osobní vklad ve výši 250 tisíc korun českých. Předpokládám, že se zajistí další příspěvky od firem spolupracujících s VUT (včetně Bovis a TPB) v budoucnu. Mezi absolventy byla vždy tendence podporovat univerzity, kde studovali. Finance nadace by měly být pod dohledem výboru jmenovaného rektorem. Investice by měly být výhradně do státem zaručených institucí, aby byla vyloučena spekulace a riziko bylo rozloženo. Minimální kapitál nadace musí vždy zůstat ve výši Kč 250 tisíc + 3 %. Proto bych se zavázal k dalšímu osobnímu příspěvku 50 tisíc Kč pro rok 1994. V budoucnu, pokud budou dostatečné příspěvky k dispozici, by nadace mohla vyhodnotit více než jednoho studenta - ne však více než tři. Tím by se měla zachovat exkluzivita a hodnota vítězů v soutěži nadace.

Význam nadace:

Věřím, že kromě praktického přínosu z vlastní cesty do ciziny získá vítěz uznání, že nejen dobře studoval, ale prokázal i osobní kvality. Světový známý architekt Sir Richard Rogers vždy uvádí, že vyhrál místo ve Fullbringtově nadaci, která mu umožnila cestu do USA.

Pan rektor vyslovil souhlas se zřízením nadace a vyřízením nezbytných formalit pověřil kvestora RNDr. Černého.

Rektor VUT prof. Ondráček předává insignie fakulty děkanu Preclíkovi

Foto: Přemysl Janíček

Nadace Fakulty strojní

Schválením "Základní listiny" byla na Fakultě strojní VUT v Brně ustavena Nadace FS, jejímž hlavním posláním je rozvoj a zvyšování úrovně studia, vědy a výzkumu a podpora nadaných studentů. Statut, řádně registrovaný Magistrátem města Brna v červnu t.r., přesně specifikuje základní pravidla činnosti nadace.

Je oprávněný předpoklad, že členstvím (členem může být kterákoliv právnická či fyzická osoba), se získají nejen finanční prostředky, ale též kontakty s vedoucími řídicími pracovníky oborů, které profilují současný i budoucí technický rozvoj v naší společnosti.

Zdroje Nadace jsou tvořeny nejen vstupním vkladem zakladatele, ale též dobrovolnými dary a příspěvky, odkazy od občanů, organizací, jiných nadací a dalších právnických subjektů z tuzemska i zahraničí. Majetek nadace dále tvoří výtěžky z vlastní činnosti nadace, vykonávané v souladu s jejím posláním.

Za důležité lze považovat, jaký je předpoklad využívání získaných prostředků, a to na:

- umožnění studia studentů, kteří se podílejí na programech naplňující cíle nadace, a to formou stipendií
- podporu vědecko-výzkumné činnosti v perspektivních oblastech a na podporu vybavení pracovišť
- celkové pozvednutí prestiže Fakulty strojní v pedagogické, vědecké a odborné úrovni
- konkrétní úkoly, dárce speciálně určené, související s posláním nadace.

Zejména poslední citovaný bod umožňuje získání finančních i hmotných darů pro rozvoj vědního oboru konkrétního pracoviště v úzké spolupráci s pracovištěm, dar poskytující. Naskytá se také možnost získání studentům pracovních příležitostí na zkrácený úvazek. Dále náměty a spolupráci při zadávání diplomových projektů, včetně event. možností získání trvalého pracovního poměru pro absolventa fakulty.

Katedry a ústavy mohou takto získat vhodným směřováním dárce prostřednictvím nadace, finanční prostředky či hmotné vybavení pro zlepšení a zkvalitnění jejich práce. Dárce může přímo určit, komu a k čemu dar poskytu-

je. To lze považovat za velký přínos, zejména v období, kdy centrálně přidělené prostředky ani zdaleka nepostačují k běžnému provozu pracovišť.

Jistě je příjemné konstatovat, že záměry nadace se díky pochopení dárců postupně naplňují. Jako příklad lze uvést a.s. Královopolskou, ČEZ Praha, které jako první finančně přispívají na konto nadace. Konto je otevřeno u Investiční banky Brno, b. ú. č. 826515/5100.

Správcí nadace považují za opodstatněné a logické rozšířit poslání nadace též na oblast tělovýchovy a sportu, aby tak studentům bylo umožněno rozvíjení nejen duchovního rozhledu, ale též sportovního vyžití, nezbytného pro mladého člověka.

Správní rada nadace vítává jakoukoliv aktivitu ze strany právních či fyzických subjektů, které projeví zájem o dění a v souladu se Statutem Nadace FS vstoupí do řad členů nadace a společně napomohou při výchově mladé technické inteligence i získání prestiže, kterou strojírenství v naší společnosti si právem zaslouží.

Ing. Stanislav JANSÁ, CSc.

Inaugurace FaVU

Za účasti akademických hodnostářů VUT i dalších českých vysokých škol a zástupců významných kulturních institucí se v pátek 10. prosince konala inaugurace Fakulty výtvarných umění.

Pan rektor profesor Ondráček uvedl, že poprvé v historii VUT se otevírá fakulta, která se svým charakterem liší od ostatních fakult. Řekl, že je rád, že může zahájit tuto novou etapu VUT, která znamená spojení technického umu a umění. Umění je fenomén, který je těžko popsatelný, promítá se do všeho lidského konání, pozdvihá našeho ducha k vyšším hodnotám, což je i posláním a úkolem univerzit a vzdělání vůbec.

První děkan fakulty, profesor akademický sochař Vladimír Preclík, ve svém slavnostní vystoupení řekl, že část obyvatelstva uvede do rozpaků moderní socha, jinou část do stejných rozpaků uvede fakt chemické reakce. "Oprostí-me-li se od zavádějících detailů, můžeme dostat představu dvou světů, řekl bych, že jedni jsou reprezentanty světa přesnosti, logiky, neodvolatelných výpočtů, pevnosti a jistot, zatímco ti druzí reprezentují naopak svět pravděpodobnosti, intuice, experimentu, tajemství a poezie."

Děkan Preclík sdělil, že věří, že budoucí kolegové a akademičtí funkcionáři - za předpokladu, že to budou lidé osvícení a vzdělání - ocení, že se pokusili o setkání těchto dvou světů na půdě jedné vysoké školy. Bylo by ale pošetilé a marné snažit se přizpůsobit tyto dva světy, oba musí běžet svými směry.

V současnosti se objevil sklon k přezírání krásna, podceňování umění a kultury vůbec. "Tvrdím, že přezírání kultury a umění je vyprovokováno novou a nově nabytou chutí jedince nasytit se podle vlastních schopností, což zde bylo po mnoho let odříkáno a zakazováno." Pan děkan prohlásil, že chce tvrdit, že právě umění se může stát garantem potřebným k očišťování duší.

"Scházet a povídat si o věcech bývá dobrým začátkem jejich řešení", uvedl na závěr svého vystoupení děkan Preclík, "a tak chci věřit, že budeme schopni se alespoň na půdě VUT scházet častěji, abychom učinili zádoast sbližování těchto dvou světů." (mar)

Ministr Dyba na MU

"Česká republika je označována za ekonomického tygra střední a východní Evropy," uvedl ministr hospodářství Karel Dyba na setkání s brněnskými vysokoškoly, které se konalo na půdě ESF MU v pátek 10. prosince. Prestižní britský ekonomický časopis zveřejnil tabulku zemí sestavenou podle rizika investování kapitálu do zahraničí. Naše republika byla uvedena na konci tabulky (nejmenší riziko), mezi zeměmi jako je Hongkong, Singapur, Thajsko či Tchaj-wan.

Ministr Dyba dále sdělil, že míra inflace by letos měla dosáhnout asi 19 procent, což by znamenalo, že vláda splní svůj slib, že inflace letos nepřekročí hranici 20 procent. Za listopad činila inflace asi půl procenta, podařilo se tedy zastavit trend zvyšování cen v září a říjnu, kdy míra inflace byla vyšší než jedno procento. V příštím roce by podle ministra Dyby měla míra inflace dosáhnout asi 9 procent, měsíčně by se měla pohybovat kolem 0,8 procent.

Česká republika bývá často kritizována pro malou nezaměstnanost, která je podle zahraničních expertů nepřírodně nízká. Ministr k tomu řekl, že za poslední tři roky se výrazně změnila struktura zaměstnání u nás. Pracovníků z průmyslu se rekvatifikovalo 15 až 20 procent, v zemědělství je procento lidí, kteří odešli do jiného sektoru ještě vyšší. Našli uplatnění ve službách a malých a středních soukromých podnicích, čímž se strukturou zaměstnání přiblížila ČR západní Evropě.

Ministr Dyba uvedl, že si váží toho, jak lidé přistupují k problémům, které s sebou transformace hospodářství přináší. "Tržní ekonomika", řekl ministr Dyba, "není ideální svět, ale je to lepší svět, než co jsme zde 40 let měli." Bez transformace by se naše země - podle názoru ministra - zařadila mezi země třetího světa. (mar)

Vzpomínka na docenta Milana Rochlu

Dne 21. prosince 1993 by se dožil 70 let doc. ing. Milan Rochla, významný odborník a pedagog Ústavu pozemního stavitelství stavební fakulty Vysokého učení technického v Brně.

Své počáteční pedagogické zkušenosti získal u prof. Šiřístě, pod jehož vedením několik let působil jako asistent. Pedagogickými schopnostmi a širokým odborným přehledem si získal oblibu mezi studenty i uznání mezi kolegy. Ochotně a obětavě předával studentům své odborné znalosti a za více než 30-leté působení na FAST VUT v Brně vychoval řadu stavebních inženýrů. V roce 1976 byl na stavební fakultě VUT jmenován docentem pro obor pozemní stavby. Byl školitelem několika vědeckých aspirantů a řadu let zastával funkci předsedy komise pro státní zkoušky a obhajoby diplomových prací studijního oboru pozemní stavby nejen na stavební fakultě v Brně, ale i v Praze a Bratislavě.

Desítky let se doc. ing. Milan Rochla zabýval normalizační činností. Zásadním koncepčním způsobem se podílel na tvorbě velkého množství technických norem a byl autorem či spoluautorem řady norem v oblasti pozemního stavitelství. Jako člen technické normalizační komise pro technické kreslení, zřízené při ÚNM Praha, přispíval svými bohatými zkušenostmi i při tvorbě zakreslovacích norem.

Do podvědomí snad každého stavaře v naší republice se nesmazatelně zapsal dilem, které se stalo nepostradatelnou pomůckou všech odborníků zabývajících se výstavbou. Jeho kniha Stavební tabulky se stala skutečným bestsellerem stavební literatury. Tato ojedinělá publikace má mnohaletou tradici a historii. První vydání Stavebních tabulek vyšlo v roce 1960 ve formě vysokoškolských skript. Do roku 1979, kdy vyšlo poslední 10. vydání tohoto skriptu, bylo vydáno přes 10 000 jeho výtisků. Skriptu se setkávala se značným zájmem studentů i pedagogů a velmi rychle se stala populární i mimo vysokou školu, pro niž byla původně určena.

V roce 1969 vyšlo v SNTL Praha první knižní vydání Stavebních tabulek. Jejich šestým a posledním vydáním v roce 1989 byl završen celkový počet více než 190 000 výtisků této oblíbené knihy.

Při příležitosti nedožitého životního jubilea vzpomeňme na docenta Milana Rochlu, významného odborníka a obětavého pedagoga, jehož dílo a jméno zůstane dlouho v naší paměti.

Doc. Ing. Ladislav ŠTĚPÁNEK, CSc.
FAST VUT

Monitorování životního prostředí

Ve dnech 9. až 11. listopadu se v interhotelu Máj v Ústí nad Labem konal třídní seminář "Monitorování životního prostředí: legislativní a ekonomické nástroje ochrany životního prostředí". Seminář pořádala organizace ETP ve spolupráci s Ústavem pro udržitelné obce (Institute for Sustainable Communities).

ETP - Environmental Training Project - je pětiletý program pro střední a východní Evropu, který zabezpečuje školení v oblasti environmentálního managementu, kontroly znečištění a řešení konfliktů zájmu v Bulharsku, Maďarsku, Polsku, Rumunsku, Slovensku a České republice. Organizátorem ETP je Hubert Humphrey Institut for Public Affairs, University of Minnesota ve spolupráci s dalšími organizacemi - Center for Hazardous Materials, University of Pittsburg; Institut for Sustainable Communities, Vermont Law School. Program je celkově sponzorován organizací The United States Agency for International Development.

ISC - Ústav pro udržitelné obce - má úkol podporovat udržitelný rozvoj, ochranu životního prostředí a zejména využití programů založených na účasti komunit střední a východní Evropy. Je to nezisková nevládní organizace na právnické škole ve Vermontu se stavem 12 pracovníků.

Účelem ETP je pomoci zemím střední a východní Evropy zlepšit své schopnosti identifikovat, hodnotit a řešit problémy životního prostředí v souladu s efektivním využitím nerostných surovin a úspěšným rozvojem tržní ekonomiky.

ETP poskytuje školení pro:

- průmyslové podniky, které procházejí strukturálními změnami
- soukromé firmy a organizace v oblasti životního prostředí
- nevládní organizace
- univerzity
- místní a regionální samosprávu

Programy výcviku jsou určeny:

- k vybudování kapacity řízení životního prostředí na regionální úrovni
- k posílení organizací i jednotlivců, jejichž prostřednictvím bude realizováno skutečné zlepšení životního prostředí

Školící pracovníci z USA:

Jonathan Gibson je ředitelem výcviku v oblasti životního prostředí Ústavu pro udržitelné obce (ISC). Získal akademickou hodnost v řízení přírodních zdrojů a pracoval pro místní, regionální a národní vládní i nevládní organizace (NGO).

Richard Czaplinski je konzultantem pro životní prostředí, který pracoval na řadě projektů vodních zdrojů pro vládní i nevládní organizace v posledních šesti letech. Předtím pracoval 15 let v oddělení jakosti vody Odboru zachování životního prostředí, kde prováděl plánování říčních povodí a programy řízení.

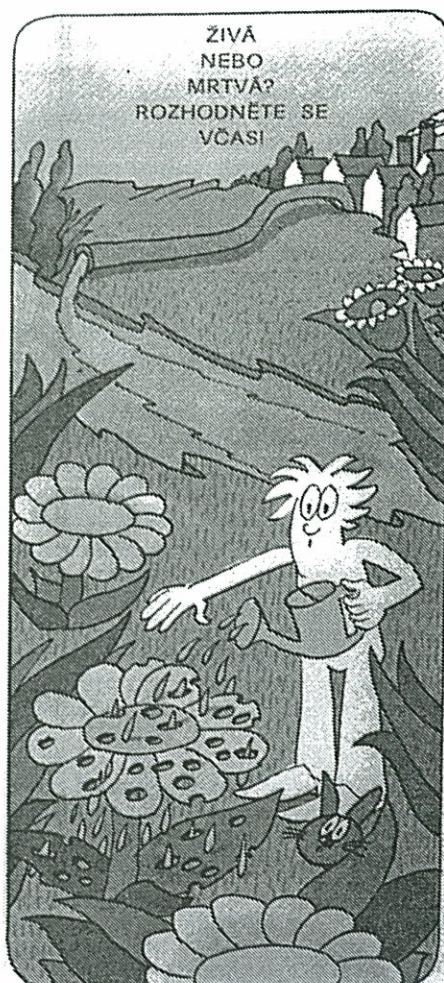
Barbara Finazzo je ředitelkou jedné z regionálních laboratoří Agentury USA pro ochranu

životního prostředí. Pracovala v oblasti životního prostředí 17 let jako analytička, odbornice v řízení jakosti, vedoucí programu zásobování vodou a v současné době jako ředitelka laboratoří.

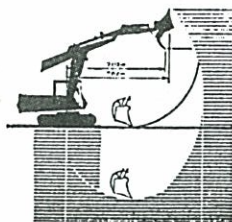
Patrick Parenteau je ředitelem střediska pro životní prostředí na právnické škole ve Vermontu. Pracoval jako komisař na ministerstvu pro zachování životního prostředí ve Vermontu, generální konzul za oblast Nové Anglie v Agentuře USA pro ochranu životního prostředí, předseda Národní federace divoké zvěře a v poslední době jako člen právnické firmy v Portlandu.

Celý seminář byl veden v podobě srovnávání českého a amerického přístupu k problematice monitorování. Každá přednáška byla ihned prodiskutována formou "brain stormingu". Seminář byl přínosem pro obě strany. Školící pracovníci si odnesli poučení pro další seminář a účastníci se vrátili bohatší o poznatky, které využijí při své práci.

Lenka ŠTARNOVSKÁ
Iveta VILÍMKOVÁ
Michal HÝŽA
FS VUT

Dostane Morava podporu ministra Dlouhého ?

V říjnu t.r. se sešli v Brně pracovníci Ústavu řízení technologických procesů FAST VUT, katedry stavebních a transportních strojů FS VUT, katedry stavebních a ženíjních strojů FS VA Brno a katedry stavebních a zemědělských strojů FS ČVUT Praha, aby pod patronací děkana Fakulty stavební doc. ing. Materny, CSc. ustavili 10-ti člennou komisi se zaměřením na mechanizaci stavebnictví.

Komise by se měla především zabývat problematikou rozvoje malé a velké mechanizace, jejího praktického uplatňování, spoluprací při tvorbě nové legislativy, zaměřené na výchovu a výcvik osádek stavebních strojů a to především z řad posluchačů VŠ daného odborného zaměření. Důležitou oblastí v její činnosti bude spoluúčast při tvorbě nových a bezpečnostních předpisů v návaznosti na platnou evropskou normu ISO 7130. Komise bude rovněž iniciovat zlepšovat současný stav odborné výuky výrobně mechanizační problematiky na našich stavebních a strojních fakultách tak, aby význam mechanizace v procesu stavební výroby odpovídal proporcionálně odborným předmětům v jejich učebních plánech. Počítá se i s řešením takové otázky, jaká je recyklace stavebních dílců v doživající technologii panelové výstavby. Pro stavební průmysl začne být tato otázka s končící životností panelových sídlišť teprve zajímavá, a jak se ukazuje i problematika, především při nasazení strojního parku. Praxe ukazuje, že na znalosti našich absolventů v oblasti využití mechanizace v provozu bude třeba klást větší důraz.

Protože povinností vysoké školy je připravit svoje absolventy pro praktický život co nejlépe, byla se souhlasem děkana Fakulty stavební nabídnuta posluchačům FAST možnost získat průkaz strojíka pro řízení stavebních mechanismů a zemních strojů během studia na fakultě. Výuka a výcvik k obsluze strojů byly vypsány na FAST v zimním semestru školního roku 1993/94 pro všechny obory a ročníky jako nepovinný předmět. Realizaci předmětu byl pověřen Ústav řízení technologických procesů FAST, Vídeňská 1. Zájem studentů předčil očekávání a kapacita 60-ti účastníků byla brzy vyčerpána, takže další zájemci - dokonce i z jiných fakult VUT - museli být odkázáni na příští běh. Zájemci si zřejmě rychle spočítali, že získat průkaz strojíka platný ve všech zemích EHS na jakýkoliv stavební mechanismus za minimální poplatek je výhodná investice. V praxi je pro absolventa prakticky nemožné jej získat, neboť jen teoretická příprava stojí cca 4 500 korun, přičemž praxi na stroji nemá možnost zaplatit, počítáme-li jednu režijní hodinu za 3 000 korun. Pro stavební stroje se počítá 200 až 400 hodin praxe u stroje, podle složitosti mechanismu. Praktický výcvik bude prováděn na pracovním polygonu FS VA Brno v Malhostovicích u Brna. Vedení VA, spolu s katedrou stavebních a ženíjních strojů, tyto aktivity FAST VUT plně podporuje.

Podstatnou záležitostí však je skutečnost, že absolvent přichází do výrobní praxe se znalostí věci a může navázat okamžitě odborný kontakt jak s vedením stavby, tak podřízenými pracovníky, což hned zpočátku zvyšuje jeho odbornou autoritu. Ovládá provozní a bezpečnostní předpisy vyžadované současnou legislativou, vyzná se v údržbě stroje, v problematice mazadel, paliv a provozních hmot, což mnohdy neznají ani stavbyvedoucí a mistři. U soukromých firem jsou tyto otázky dnes v prvořadě důležitosti a každý podnikatel si nejdříve musí zajistit na ně odpověď.

Vedení Stavební fakulty na základě širokého ohlasu o tuto výuku požádalo ministerstvo průmyslu a obchodu o souhlas ke zřízení celostátního výcvikového střediska na FAST VUT v Brně, protože zatím přetrvává takové středisko jen v Praze. Společně s návrhem na ustavení sboru zkušebních komisařů a zřízení agendy na vydávání a evidenci strojních průkazů. Dosud se musí na každé zkoušce žádat o povolení a vyslání zkušební komise z Prahy. Naskytá se tím i možnost řešit problémy odboru pracovních sil Magistrátu města Brna při rekvalifikacích nezaměstnaných občanů.

Lze jen doufat, že snaha vedení Fakulty stavební najde úrodnou půdu i na ministerstvu průmyslu a obchodu a Brno tak dostane možnost zřídit výcvikové středisko i na Moravě.

Ing. Josef PROKEŠ
Ústav řízení technologických procesů
ve stavebnictví FAST

Literární soutěž

Pod záštitou Leopolda Giuntioho, velvyslance, vedoucího delegace Evropských společenství v ČR, a předsedy parlamentu Milana Uhdeho byla vyhlášena literární soutěž na téma:

Do jakého Evropského společenství by chtěla vstoupit Česká republika?

Česká republika, na straně jedné, prochází procesem reformy, aby byla schopna čelit ekonomické výzvě členství v ES. Na straně druhé musí ES dále rozvinout své struktury, aby se mohla rozrůst ze společenství 12 na společenství 20 či více členů. V roce 1996 se bude konat mezivládní konference ES, která bude projednávat budoucí strukturu společenství. Co může očekávat Česká republika?

Soutěž je přístupná mladým lidem české státní příslušnosti ve věku 18 až 22 let. Eseje musí být napsány v jednom z devíti oficiálních jazyků ES. Maximální délka práce je pět strojopisných stran po 30 řádcích. **Uzávěrka soutěže je 15. ledna 1994.**

První až třetí cenu představuje týdenní pobyt v institucích Společenství v Bruselu, Lucembursku a Štrasburku. Nejlepší práce budou publikovány.

Práce zasílejte na adresu:
Delegace Komise Evropských společenství,
Pod hradbami 17, 160 00 Praha 6.

Na obálku je nutno připsat heslo CONTEST.

(red)

Kdy a kde se roztácela turbína

S městem Brnem je spojena řada tvůrčích nápadů a myšlenek následně zhmotněných praktickou realizací v technickém vynálezu, v převratném zlepšení stroje, přístroje či zařízení. Patří k nim vynález turbíny, po svém tvůrci nesoucí název turbína Kaplanova. Viktor Kaplan se narodil v rakouském Mürrzuschlagu 27. 11. 1876. V roce 1903, tedy právě před devadesátí lety, nastoupil na Německou vysokou školu technickou v Brně, kde byl v roce 1913 jmenován mimořádným profesorem stavby strojů. Za svého bezmála třicetiletého pedagogického působení a vědecko-výzkumné činnosti publikoval četné technické práce a stal se autorem téměř tří set patentů, z nichž nejdůležitější a dnes nejznámější byl patentovaný vynález turbíny pro vodní toky s malými spády. Ten se zrodil ve skromně vybavené sklepni místnosti techniky v roce 1912. Nejen bez zajímavosti, že první Kaplanovu turbínu vyrobila v roce 1918 brněnská slévárna a strojírna Ignáce Storka, pozdější Šmeralovy závody, pro textilní továrnu v rakouském Velmu, kde byl její zkušební provoz zahájen 26. 3. 1919.

Úspěšný vynálezce a pedagog Viktor Kaplan zemřel 23. 8. 1934 v Unterachu u Atterského jezera. Za pět let poté, v roce 1939, z jeho bývalého brněnského pracoviště na německé technice musel odejít jeho dlouholetý asistent ing. Jaroslav Slavík, který odmítl vzdát se svého češství. Slavík, vídeňský Čech, absolvent německé techniky v Brně, byl kreslíčem, modelářem a poté pomocnou vědeckou silou u profesora Kaplana už od roku 1914. Později se stal jeho spolupracovníkem ve výzkumu a vývoji turbín, vedoucím patentové agendy a popularizátorem turbín v odborném tisku. Po odchodu z vysokého učení pak po celá další léta až do roku 1959, kdy odešel do důchodu, byl i nadále velmi

činný a úspěšný v různých technických oborech. Zemřel koncem roku 1986 ve Zdounkách u Kroměříže jako jednadevadesátiletý. Díky jemu se zachoval vzorně vedený, velmi bohatý spisový materiál z Kaplanovy pozůstalosti a vzpomínky nazvané U kolébky Kaplanovy turbíny.

Doc. Ing. Vladimír Ustohal, CSc.

Regionální plán Jižní Morava - Dolní Rakousko

V našich představách se objevuje Jižní Morava jako území hojnosti. Minulá desetiletí však z této hojnosti hlavně brala a jen málo vracela. Příhraniční oblast přimykající se k Rakousku je v žalosném stavu. Je zde nedostatek pitné vody, vzduch je místy značně znečištěn, městečka a vesnice chátrají, o stavu památek nemluví. Díky "železnému oponě" docházelo na obou stranách hranice i k demografické degradaci. Přitom je to území bez přirozené hranice, kde lidé různých národností byli zvyklí spolupracovat, území obdařené přírodním bohatstvím.

Proto vznikl projekt regionálního, hranice republiky překračujícího plánu, který by zahrnul Českou republiku a Rakousko. Má pomoci při řešení hlavních problémů kraje. Za cíl si klade podpořit trvalý rozvoj regionu a zabránit jeho nekontrolovatelnému vývoji, který by mohl přinést více problémů než dobrého. Vzhledem k tomu, že jde o projektování příhraničního území, kde platí rozdílné zákony, vyhlášky a postupy, je tato akce velice náročná na koordinaci. Je proto řešena formou výzkumného projektu na Vysokém učení technickém, které je iniciátorem celé akce a nositelem grantu na tento projekt. Projekt "Regionální plán Jižní Moravy a Dolního Rakouska" je zpracováván třemi školami. Z VUT spolupracuje celá řada ústavů FA a FAST. Tým Fakulty architektury vede doc. ing. arch. Mojmír Kyselka, CSc. a tým FAST prof. ing. Jiří Kratochvíl, DrSc. Garantem je Ústav vědy, výzkumu a informací FA. Z rakouské strany aktivně spolupracuje ústav regionálního plánování, vedený doc. dr. Gerhardem Schimakem, a z ústavu krajinářské a zahradnické tvorby ing. Johannes Schaffer a ing. Ingrid Konrad. Projekt je sledován dolnorakouskou zemskou vládou a má podporu města a obcí v příhraničním regionu. Metodické vedení celé akce zajišťuje Universita Kaiserslautern v Německu, která má značné zkušenosti v regionálním plánování v příhraniční oblasti. Německé územní plánovače a studenty vede prof. dr. Helmut Kistenmacher a dr. Jürgen Domhart. Vzorem je projekt PAMINA, který zaručil optimální rozvoj francouzsko-německého příhraničí.

Analýza perspektiv a možností

Po analýze kladů i slabých stránek v území i zhodnocení možností vývoje a případných hrozeb či konfliktů míst je možné stanovit, že hlavními problémy příhraničního jihomoravského regionu je kvalita vody, ekologické zdroje energie a náhrada za úbytek pracovních míst v zemědělství. Je zřejmé, že oblast má velké možnosti v rozvoji turistiky, ale nelze zapomínat ani na výhodnou polohu z hlediska rozvoje obchodu, služeb a průmyslu. Vyřešení problematiky kvality pitné vody, čištění odpadních vod a dostatečné dodávky zemního plynu a elektrické energie vytváří základní předpoklady pro další rozvoj regionu.

Osídlení příhraniční oblasti, demografická struktura obyvatelstva

Lokalita, řešená výzkumným úkolem, byla zřejmě osídlena již v neolitu, množství archeologických vykopávek poskytuje doklad o dávném pobytu člověka v tomto území. Výhodná poloha lokality, přírodní a klimatické charakteristiky i ekonomické vztahy vytvářely příznivé podmínky pro osídlení vůbec. Trvalá sídelní struktura vznikla až se sídly prvních zemědělců. Ve slovanském období bylo toto

území součástí Velkomoravské říše. Hluboké stopy, které dodnes ovlivňují současnou sídelní strukturu, zanechal vývoj obcí ve středověku ovlivněný feudální držbou půdy. K výrazné demografické a národnostní změně došlo během třicetileté války, kdy na místo zdecimovaného českého obyvatelstva byli často povoláni svými pány německí zemědělci. Rozvoj průmyslu v minulém století se na strukturu a intenzitu projevil poměrně málo.

K dalším výrazným změnám v demografické a národnostní struktuře došlo v období druhé světové války. Došlo k násilnému vyhnání českého obyvatelstva z pohraničí po mnichovském diktátu a zničení židovských komunit během války. Výrazně se v této oblasti projevil následný odsun německého obyvatelstva jako důsledek postupných dohod vítězných mocností. V důsledku těchto událostí zůstala lokalita velmi slabě osídlena. V rámci poválečného dosídlování se zde usazují nejen občané tehdejší ČSR, ale i ze zahraničí - ze SSSR - Volyně, Rumunska a Jugoslávie. Přestože probíhalo postupné dosídlování, nedošlo nikdy v poválečné době k dosažení předválečného počtu obyvatelstva. Noví osídlenci si nevytvořili hluboký vztah ke svému novému domovu, což se projevuje dodnes, i když jde vlastně o druhou až třetí generaci.

Násilná kolektivizace v padesátých letech rozbila tradiční rodinný způsob zemědělského hospodářství. Intenzifikací zemědělské výroby se snižuje potřeba pracovní síly. Vzhledem k tomu, že v rámci okresu byla jen malá nabídka pracovních příležitostí v průmyslu, snižuje se migraci do průmyslových center počet obyvatelstva v produktivním věku, čímž se narušuje přirozená demografická struktura obyvatelstva. Zvláště vysoké záporné saldo migrace v letech 1961 - 1970 ovlivnilo o výrazně pokles počtu obyvatel v území. V letech 1971 - 1980 došlo k pozitivnímu vývoji a počet obyvatel vzrostl v důsledku přirozeného přírůstku obyvatelstva. Porodnost vyvrcholila v roce 1974. Od toho roku se počet narozených dětí neustále snižoval, přesto i v dalších letech byly dosahovány přírůstky obyvatel.

V letech 1981 - 1991 se vývoj opět zvrátil a vyliďňování oblasti bylo znovu obnoveno. Vystěhovali se obyvatelé z důvodů bytových a finančních, neboť zde byla nižší průměrná mzda. Z toho je zřejmé, že k vystěhování se rozhodovali především mladí lidé, což nadále zhoršovalo demografickou situaci. K tomu se po rozpadu socialistické zemědělské velkovýroby přidal problém, kde zaměstnávat velkou část místních lidí.

Návrh změn

Další rozvoj jihomoravského příhraničí bude záviset na počtu a kvalitě praceschopného obyvatelstva. Jeho přísun či odchod bude

ovlivňován celou řadou podmínek. Mezi nejdůležitější z nich bude patřit možnost získání či udržení zaměstnání, možnost zlepšení životní úrovně, dostupnosti bytů a pro mladé lidi možnostmi získání vzdělání či pracovní kvalifikace. Kritickou otázkou, jejíž zvládnutí ovlivňuje řešení všech dalších otázek, je udržení zaměstnanosti v příhraničí, které v současné době vykazuje nejvyšší míry nezaměstnanosti v ČR. Z toho důvodu je nutné analyzovat možnosti rozvoje průmyslové a řemeslné výroby v oblasti a na základě těchto rozborů vytvářet podmínky pro podnikání. Stát může napomáhat vývoji těchto zaostalých oblastí, které však mají značný rozvojových potenciál, vytvářením zón volného obchodu, bezcenných oblastí či daňovými úlevami. A to na nezbytnou dobu, než se obyvatelstvo, které je hůře vybaveno z minulosti, adapteje na nové podmínky. Před druhou světovou válkou existovala v regionu řada potravinářských podniků, a které tyto produkty exportovaly nejen do blízkého Rakouska, ale například i do Spojených států. Dnes jejich znovuožívání brání nejen vybudování průmyslové zpracovatelské kapacity ve velkých střediscích - Brno, Modřice - ale i v poválečné době vybudovaný potravinářský průmysl v Polsku a Maďarsku a také nadvýroba zemědělských produktů v zemích Evropského společenství.

Modifikace systému vzdělání

Velká většina obyvatelstva periferních oblastí jihomoravského příhraničí je špatně vybavena pro případné rekvalifikace. Přistěhovalci, kteří pracovali v extenzivně se rozvíjejících JZD a státních statcích nebyli stimulováni ke zvyšování kvalifikace. Dnes, v době přechodu k tržnímu hospodářství, jsou z hlediska profesní mobility málo pohyblivou skupinou obyvatelstva. Jsou mezi prvními, kteří ztrácejí práci a pokud nevykonávají na černo relativně špatně placené nekvalifikované práce v sousedním Rakousku, udržují se dlouhodobě ve skupině lidí nezaměstnaných.

Proto by systém vzdělávání v jihomoravském příhraničním regionu měl zohledňovat specifika oblasti. Školní a učební proces v příhraničních oblastech by proto měl být rozšířen o specifika výroby a produkce v sousední zemi, včetně seznámení s eventuální odlišnou technologií, právním a sociálním systémem atd. Odstranění jazykových bariér je dalším důležitým úkolem. Rozvoj území hraničního pásu nebude možný bez znalostí jazyka souseda. K tomuto účelu připravit jazykové kurzy základní a nadstavbové, se speciálním zaměřením k otázce příhraničí, např. terminologie z oblasti cestovního ruchu, sociální a pracovní oblasti, právního systému souseda, životního prostředí atd. Vytvářením sítě knihoven s německou a českou literaturou je dalším předpokladem úspěšného ekonomického a kulturního rozvoje regionu. Tyto knihovny by mohly distribuovat informativní a naučné videoprogramy a pořádat výstavy se zvýrazněnou lokální problematikou.

Ing. arch. PhDr. Karel SCHMEIDLER, CSc.